

Doç. Dr. Ahmet M. GÜNEŞ
Yalova Üniversitesi Hukuk Fakültesi
Öğretim Üyesi

AVRUPA BİRLİĞİ HUKUKUNA GİRİŞ

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	VII
İÇİNDEKİLER.....	IX
TABLolar CETVELİ.....	XIX
KISALTMALAR.....	XXI

BİRİNCİ BÖLÜM AVRUPA BÜTÜNLEŞME SÜRECİNİN AŞAMALARI

I. Genel Olarak.....	1
II. Kuruluş Evresi (1946-1958)	8
A. İlk Adımlar	8
B. Avrupa Topluluklarının Kuruluşu.....	11
III. Bütünleşme ve Tedrici Genişleme Evresi (1958-1986).....	14
IV. Kurumsal Reformlar ve İç Pazarın Tamamlanması Evresi (1986-1993)	18
V. Anayasallaşma Evresi (1993- ....)	20
A. Maastricht Antlaşması.....	20
B. Amsterdam Antlaşması.....	26
C. Nice Antlaşması	30
D. Avrupa Birliği Anayasa Antlaşması	32

E. Lizbon Antlaşması	36
1. Genel Belirlemeler	36
2. Lizbon Antlaşması ile Getirilen Yenilikler	39

İKİNCİ BÖLÜM

AVRUPA BİRLİĞİ'NİN KURUMSAL YAPISI

I. Genel Açıklamalar	47
II. Avrupa Konseyi	51
A. Genel Olarak	51
B. Tarihsel Gelişim	51
C. Görev ve Yetkiler	53
D. Oluşum	56
E. Karar Alma Usulleri	57
III. Konsey	60
A. Genel Olarak	60
B. Oluşum	61
C. Görev ve Yetkiler	65
D. Karar Alma Usulleri	69
1. Basit Çoğunlukla Karar Alınması	71
2. Oybirliği ile Karar Alınması	72
3. Nitelikli Çoğunluk ile Karar Alınması	73
IV. Komisyon	77
A. Genel Olarak	77
B. Oluşum	78
C. Görev ve Yetkiler	83
D. Karar Alma Usulleri	89
E. Avrupa Birliği Dışişleri ve Güvenlik Politikası Yüksek Temsilcisi	90
V. Avrupa Parlamentosu	93
A. Genel Olarak	93

B. Tarihsel Gelişim.....	94
C. Oluşum.....	96
D. Çalışma Usulü	101
E. Görev ve Yetkiler.....	105
F. Demokrasi Açığı Meselesi.....	110
VI. Avrupa Birliği Adalet Divanı.....	112
A. Genel Olarak.....	112
B. Kurumsal Yapı ve İşleyiş	115
C. Görev ve Yetkiler.....	119
D. Mahkeme	123
E. Uzman Mahkemeler.....	125
VII. Avrupa Sayıştayı.....	127
VIII. Avrupa Merkez Bankası.....	129
IX. Diğer Kurumlar.....	132
A. Ekonomik ve Sosyal Komite.....	132
B. Bölgeler Komitesi.....	134
C. Avrupa Yatırım Bankası.....	136

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

AVRUPA BİRLİĞİ'NİN HUKUK DÜZENİ

I. Avrupa Birliği Hukukunun Kaynakları.....	141
A. Birincil Kaynaklar	141
1. Kurucu Antlaşmalar	142
2. Örf ve Adet Hukuku.....	144
3. Hukukun Genel İlkeleri.....	144
B. İkincil Kaynaklar	146
1. Tüzük.....	146
2. Yönerge.....	148
a. Genel Olarak	148
b. Yönergelerin Ulusal Hukuka Aktarılması.....	149

c. Yönergelerin Ulusal Hukuka Hatalı Aktarılması veya Hiç Aktarılmaması.....	151
aa. Ulusal Hukukun Yönergeye Uygun Yorumlanması.....	152
bb. Yönergelerin Doğrudan Etkisi.....	153
cc. Tazminat Talebi.....	156
3. Karar	157
4. Tavsiye ve Görüşler.....	157
C. Uluslararası Hukuk	158
D. Kaynaklar Arasındaki Hiyerarşi.....	159
II. Avrupa Birliği Hukukunun Temel Özellikleri.....	160
A. Birlik Hukukunun Ulusalüstü Özelliği	160
B. Birlik Hukukunun Birliği	163
C. Birlik Hukukunun Özerkliği	164
D. Birlik Hukukunun Üstünlüğü	165
E. Birlik Hukukunun Doğrudan Etkililiği	168
1. Genel Olarak	168
2. Birincil Hukuk Hükümlerinin Doğrudan Etkililiği	172
3. İkincil Hukuk Hükümlerinin Doğrudan Etkililiği	173
III. Avrupa Birliği'nde Hukuk Koyma	176
A. Genel Olarak.....	176
B. Avrupa Birliği ve Üye Devletler Arasındaki Yetki İlişkisi	177
1. Birliğin Münhasır Yetkisi.....	177
2. Paylaşılan Yetki.....	178
3. Çerçeve Yetki	179
C. Yetki Bölüşümü ve Kullanımı Bağlamında Önem Arz Eden İlkeler	179
1. Sınırlı Yetki İlkesi.....	180
2. Subsidiarite İlkesi.....	182
3. Orantılılık İlkesi.....	184
D. Hukuk Koyma Usulleri	186

1. Olağan Yasama Usulü	188
2. Danışma Usulü	190
3. Onay Usulü.....	190
E. Avrupa Birliği Hukukunun Uygulanması	193
1. Doğrudan Yürütme	193
2. Dolaylı Yürütme	194
F. Avrupa Birliği Hukukunun Yorumu.....	197

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

YARGISAL KORUNMA

I. Genel Olarak	201
II. Yargılama Esasları.....	203
III. Dava Türleri	205
A. İhlal Davası.....	205
B. İptal Davası.....	209
C. Hareketsizlik Davası.....	213
D. Akit Dışı Sorumluluktan Kaynaklanan Tazminat Davası	215
E. Önkarar Usulü	218
F. Geçici Yargısal Korunma	224

BEŞİNCİ BÖLÜM

İÇ PAZAR HUKUKU

I. İç Pazar	231
A. Genel Açıklamalar	231
B. İç Pazar Kavramı	235
C. İç Pazara İlişkin Yetkiler.....	237
D. İç Pazarın Gerçekleştirilmesine Yönelik Araçlar	239
II. Ayrımcılık Yasağı	242
A. Genel Ayrımcılık Yasağı	242
B. Ayrımcılık Yasağı Tedbirleri.....	245

C. Özel Ayrımcılık Yasağı	247
D. Ters Yönlü Ayrımcılık	248
III. Avrupa Birliği Vatandaşlığı.....	249
A. Genel Belirlemeler	249
B. Birlik Vatandaşlığı'nın Kazanılması ve Kaybedilmesi	250
C. Birlik Vatandaşlığı'nın Muhtevası.....	251
1. Genel Olarak	251
2. Serbest Dolaşım Hakkı.....	252
3. Diğer Haklar	254
IV. Serbestiler	258
A. Serbestilere İlişkin Genel Esaslar.....	258
1. Genel Belirlemeler	258
2. Uygulama Alanı	262
3. Koruma Kapsamı	265
4. Müdahalelerin Hukuka Uygunluğu	267
5. Serbestilerin Muhatapları	270
B. Malların Serbest Dolaşımı.....	274
1. Malların Serbest Dolaşımının Uygulama Alanı.....	274
a. Maddi Bakımından Uygulama Alanı.....	274
b. Kişi Bakımından Uygulama Alanı.....	276
2. Gümrük Birliği	278
a. Gümrük Vergileri ve Eş Etkili Tedbirlerin Kaldırılması.....	279
b. Ortak Gümrük Tarifesinin Oluşturulması.....	281
c. Ayrımcı İç Vergilerin Yasaklanması.....	282
3. Miktar Kısıtlamaları ve Eş Etkili Önlemlerin Kaldırılması.....	284
a. Miktar Kısıtlamaları.....	285
b. Eş Etkili Önlemler	285
aa. Dassonville Kararı	286
bb. Cassis de Dijon Kararı	287

---

cc. Keck Kararı.....	289
dd. Diğer İctihadi Gelişmeler.....	291
4. Malların Serbest Dolaşımına Müdahalenin Hukuka Uygunluğu.....	293
a. Yazılı Hukuka Uygunluk Nedenleri.....	293
b. Kısıtlamaların Sınırı.....	300
c. Yazılı Olmayan Kısıtlama Nedenleri.....	303
d. Kısıtlamaların Temel Haklar Bakımından Hukuka Uygunluğu	304
5. Ticari Devlet Tekellerinin Yapılandırılması.....	305
C. İşçilerin Serbest Dolaşımı.....	308
1. Genel Olarak	308
2. İşçilerin Serbest Dolaşımının Uygulama Alanı.....	310
a. Maddi Bakımdan Uygulama Alanı.....	310
aa. İşçi Kavramı	310
bb. Sınıraşan Bağlantı	311
cc. Dolaşım Hakları.....	312
dd. Kamu Yönetiminde İstihdama İlişkin İstisna.....	314
b. Kişi Bakımından Uygulama Alanı.....	315
3. İşçilerin Serbest Dolaşımının İhlali	317
a. Ayrımcılıklar	318
b. Kısıtlamalar	320
4. İşçilerin Serbest Dolaşımına Yönelik Müdahalelerin Hukuka Uygunluğu.....	322
D. İş Kurma Hakkı	324
1. Genel Olarak	324
2. İş Kurma Hakkının Uygulama Alanı.....	326
a. Maddi Bakımdan Uygulama Alanı.....	326
b. Kişi Bakımından Uygulama Alanı.....	328
3. İş Kurma Hakkının Kapsamı.....	330
4. İş Kurma Hakkına Yönelik Müdahalelerin Hukuka Uygunluğu.....	332

5. İş Kurma Hakkına İlişkin İkincil Düzenlemeler	334
E. Hizmetlerin Serbest Dolaşımı	336
1. Genel Olarak	336
2. Hizmetlerin Serbest Dolaşımının Uygulama Alanı	338
a. Maddi Bakımdan Uygulama Alanı	338
b. Kişi Bakımından Uygulama Alanı	342
3. Hizmetlerin Serbest Dolaşımının Kapsamı	344
4. Hizmetlerin Serbest Dolaşımına Yönelik Müdahalelerin Hukuka Uygunluğu	346
5. Hizmetlerin Serbest Dolaşımına İlişkin İkincil Düzenlemeler	348
F. Sermayenin Serbest Dolaşımı	350
1. Genel Olarak	350
2. Sermayenin Serbest Dolaşımının Uygulama Alanı	354
a. Maddi Bakımdan Uygulama Alanı	354
b. Kişi Bakımından Uygulama Alanı	356
3. Sermayenin Serbest Dolaşımının Kapsamı	357
4. Sermayenin Serbest Dolaşımına Yönelik Müdahalelerin Hukuka Uygunluğu	358
5. Sermayenin Serbest Dolaşımına İlişkin İkincil Düzenlemeler	362

ALTINCI BÖLÜM

ORTAK DIŞ VE GÜVENLİK POLİTİKASI

I. Genel Olarak	365
II. Tarihsel Gelişim	369
III. Karar Alma Usulü	375
IV. Araçlar	377
V. Kurumsal Yapı ve Aktörler	381
VI. Finansman ve Yargısal Korunma	385
VII. Ortak Güvenlik ve Savunma Politikası	387

YEDİNCİ BÖLÜM
ÖZGÜRLÜK, GÜVENLİK VE ADALET ALANI

I. Genel Olarak	393
II. Tarihsel Gelişim.....	396
III. Kurumsal Yapı ve Aktörler.....	399
IV. Araçlar ve Yetki Kuralları.....	401
V. Sınır Kontrolleri, İltica ve Göç Politikası.....	403
A. Sınır Kontrolleri	403
B. İltica Politikası	406
C. Göç Politikası.....	408
VI. Sivil Konularda Adli İşbirliği	410
VII. Cezai Konularda Adli İşbirliği.....	412
A. Karşılıklı Tanıma ve Hukuki Düzenlemelerin Yaklaştırılması	412
B. Asgari Kurallar	414
C. Suçların Önlenmesi	416
D. Eurojust	417
E. Avrupa Savcılığı Ofisi	418
VIII. Polisiye İşbirliği.....	419
KAYNAKÇA	423